

KLAGANDE

1. Nordulv, 875003-6868
Box 402220
650 04 Karlstad

2. Svenska Rovdjursföreningen
Masthamnen
116 30 Stockholm

MOTPART

1. Länsstyrelsen i Jämtlands län
831 86 Östersund

2. Tåssåsens sameby
Ombud: [REDACTED]
Svenska Samernas Riksförbund
Formvägen 16
906 21 Umeå

ÖVERKLAGAT BESLUT

Länsstyrelsen i Jämtlands läns beslut 2020-02-24, se bilaga 1

SAKEN

Skydds jakt efter två vargar

FÖRVALTNINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Förvaltningsrätten bifaller överklagandet och upphäver det överklagade beslutet.

BAKGRUND

Länsstyrelsen i Jämtlands län (länsstyrelsen) beslutade den 24 februari 2020 om skyddsjakt efter två (2) vargar inom Tåssåsens sameby (samebyn). I beslutet anges att jakten får bedrivas från och med den 25 februari 2020 till och med den 10 mars 2020. Länsstyrelsen förordnade även att beslutet ska gälla utan hinder av att det överklagas. Skälen för beslutet anges i bilaga 1.

Föreningen Nordulv (Nordulv) och Svenska Rovdjursföreningen (Rovdjursföreningen) har överklagat beslutet. Nordulv har yrkat inhibition av beslutet. Förvaltningsrätten biföll den 25 februari 2020 begäran om inhibition.

PARTERNAS INSTÄLLNING

Nordulv yrkar att beslutet ska upphävas och framför bl.a. följande. Länsstyrelsen har inte visat något nytt som kan häva förvaltningsrättens dom i mål nr 308-20. Beslutet strider direkt mot en dom från EU-domstolen med målnr C-674/17 (*Tapiola*), mot 23 a § jaktförordningen (1987:905) och mot EU:s art- och habitatdirektiv (1992/43/EEG).

Det strider också mot Naturvårdsverkets inställning till Krokvattnets revir där de anser att avskjutning skulle riskera gynnsam bevarandestatus i negativ riktning. Reviret etablerades 2015 och har aldrig förorsakat skada gentemot enskilda människor eller näringsidkare. Samebyn har tagit i anspråk mark som inte tidigare använts som renbete, på grund av att ordinarie renbetesland i princip är sönderbetat. Riksdagen har beslutat att varg ska finnas och ges möjlighet att sprida sig i hela landet utom på Gotland och i rennäringens åretruntmarker. Nordulv menar att detta område, där statlig mark inte avyttrats till samebyn, inte ska anses utgöra renbetesområde. Länsstyrelsen skriver själva att tidigare betesområden är överutnyttjade. Nordulv ifrågasätter om den biologiska mångfalden gynnas när

man gång på gång utrotar rovdjur i renarnas närhet. Det är en kortsiktig lösning för rennäringen, vars utmaning är att anpassas till förändringar i klimat och betestillgång.

Inga skadegörande individer har identifierats och därmed kan inte beslutet om skyddsjakt vara selektivt. Skyddsjakt får inte bedrivas i förebyggande syfte. Det har inte inkommit uppgifter om ytterligare renkadaver efter den 31 januari. De indirekta skadorna som kan uppkomma när renar flyr okontrollerat kan ha andra orsaker än vargförekomst.

Det finns andra lösningar än jakt. Renarna har utrustats med GPS-sändare som visar rörelsemönster och position vilket borde underlätta bevakning. En ökad mänsklig närvaro håller både vargen och andra rovdjur borta. Vargen har inte uppnått gynnsam bevarandestatus (GYBS) och pågående inventering, som inte är avslutad, visar inte att så har skett. I siffran som länsstyrelsen angett har man inte tagit hänsyn till hittills dödade vargar eller det faktum att ingen ny genetiskt viktig varg lyckats etablera sig och sprida nytt genmaterial. Den svenska vargstammen har minskat och för att GYBS ska uppnås krävs det minst att en varg kommer in i landet och reproducerar sig med befintliga vargar vart 5:e år för att gynnsam bevarandestatus ska betraktas som säkrad med 300 vargar. De senaste 36 åren har endast 6 vargar lyckats invandra och bidra med nya gener. Förutsättningarna för skyddsjakt på två vargar är inte uppfylld.

Svenska Rovdjursföreningen (Rovdjursföreningen) yrkar att beslutet ska upphävas och framför bl.a. följande. Efter varginventeringen 2018/19 bedömde Naturvårdsverket att vargstammen uppgick till 300 individer. Det är i nivå med referensvärdet för GYBS och ledde till att ingen vargjakt tilläts 2020. Till och med vecka 8/2020 har 337 vargindivider identifierats i landet. Av dessa är det känt att 20 har dödats i skyddsjakt eller trafiken. Vidare hör cirka 15 individer hemma i Norge. Det innebär att antalet vargar

också i nuläget ligger mycket nära referensvärdet för gynnsam bevarandestatus. Dödandet av varje vargindivid riskerar att sänka populationen till under referensvärdet. På regional nivå fanns i Jämtland vid senaste inventeringen 0,83 familjegrupper. Den av Naturvårdsverket fastställda miniminivån för varg i Jämtlands län är en (1) familjegrupp. Naturvårdsverket fastställer miniminivåer för varg på regional nivå så att de sammantaget ska motsvara det nationella referensvärdet. Det finns inga indikationer på att vargstammen i resten av landet är så stor att enstaka län kan tillåtas skjuta ned sina vargar under sina respektive miniminivåer. Under pågående inventeringsperiod har minst sju vargar bedömts ingå i reviret Krokvattnet. Av dessa har tre redan dödat i skydds jakt. Det borde vara möjligt att tämligen snabbt upptäcka ett hotande angrepp då flera djur i hjorden är försedda med GPS-sändare.

Länsstyrelsen vidhåller sitt beslut och anser att överklagandena ska avslås samt anför i huvudsak följande. Området har sedan tidigare räknats som renbetesområde för samebyn och är sedan juni 2019 ordinarie vinterbetesområde, enligt förhandlingar grundade på Jordbruksverkets regeringsuppdrag sedan 2005. Som förvaltningsrätten avgjort i mål nr 2707-19 är inte frågan om renskötselområdets utsträckning relevant för frågan om rekvisiten för skydds jakt är uppfyllda.

Det stämmer att varken länsstyrelsen eller samebyn dokumenterat några vargrivna kadaver sedan den 31 januari. Det betyder inte att de inte finns, bara att de inte hittats. Länsstyrelsen bedömer hög sannolikhet för vargdödade renar i området. Vinterns väder- och snöförhållanden har gjort det svårt att lokalisera kadaver och spåra jaktförsök. Rensköterna har istället lagt tid på att samla ihop sina skingrade renar för att kunna hålla en ordnad renskötsel.

Länsstyrelsen vill särskilt poängtera att den allvarliga skadan består i att renarna störs i sitt vinterbete och vid upprepade tillfällen tvingas fly långa sträckor. Renar som får vara ostörda på ett bra vinterbete som det nu aktuella flyttar sig inte nämnvärt. Renar kan fly av andra orsaker men det är bara vargen som har den splittrande effekten. Effekten av störd betesro under vinterbetet får kaskadeffekter genom hela renskötselåret och i värsta fall över flera säsonger. Renarna i de berörda vintergrupperna stod i hägn under en längre tid under handläggningen av ett tidigare skydds jaktbeslut. De hade redan fått en sämre start än normalt på vinterbetet när de anlände till området i december 2019. Enligt uppgift jagades renarna vid flera tillfällen under januari och februari 2020 och renskötarna har fått hämta dem ända i Rullbo. Både flykt och återsamling påfrestar kraftigt renarna, särskilt de dräktiga vajorna. De får försämrade kondition som äventyrar deras fettreserver och ökar risken att de kastar kalvarna eller fosterutvecklingen påverkas. I rennäringen har kalvarna dubbla värden genom att de antingen slaktas under sin första höst och bringar inkomst, eller blir avelsdjur. Om stor andel kalvar förloras blir det glapp i renhjordens åldersstruktur. Äldre vajor har inte samma förutsättningar att få fram en kalv med goda chanser att överleva. Det kan bli en ond cirkel med en åldrande renhjord med en sjunkande produktivitet. Den skada som beskrivits ovan och i det överklagade beslutet drabbar två enskilda renskötsel företag och är att betrakta som allvarlig.

Naturvårdsverket fastställde säsongen 2018/19 vargstammen till 30 föryngringar vilket motsvarar 300 individer. Det innebär att vargstammen bedömdes ligga vid referensvärdet för GYBS. Det är möjligt att besluta skydds jakt även på arter som ligger nära eller under detta värde om skadan är allvarlig. Länsstyrelsen bedömer att skadan är allvarlig. Länsstyrelsen har gjort en proportionalitetsbedömning och bedömer att den pågående skada som vargagreppen medför är så allvarlig att det motiverar ett beslut om

skyddsjakt även om det medför en risk för att vargpopulationen understiger GYBS.

Vintergruppen består av tusen renar varav 13 är GPS-märkta. När det gäller annan lämplig lösning och GPS-märkning så är de sändarförsedda renarnas rörelser viktiga indikationer på angrepp från varg men angreppen blir synliga genom GPS punkter först när dessa har skett och renarna redan flyktat. När angrepp blir synliga är skadan redan ä skedd.

Samebyn framför bl.a. följande. Samebyns inställning är att överklagan ska lämnas utan bifall och länsstyrelsens beslut bestå. Förutsättningarna för skyddsjakt är uppfyllda. Beslutet står inte i strid med *Tapiolamålet*. Det målet handlar om licensjakt vilket inte kan jämföras med skyddsjakt, vilket också EU-domstolen påtalar. Det får en betydelse utifrån att nu aktuellt mål handlar om skador för enskild. I frågor som innebär inskränkning i egendomsrätten ska en proportionalitetsbedömning göras i varje enskilt fall. Det är etablerat i europadomstolens praxis sedan länge och det framgår också av NJA 2013 s.315 och NJA 2018 s. 753. Proportionalitetsprincipen omfattar en prövning i tre led. Prövningen ska avse om det aktuella ingreppet är ändamålsenligt, om ingreppet är nödvändigt för att uppnå det avsedda ändamålet eller om det finns likvärdiga mindre ingripande alternativ och slutligen om den fördel som det allmänna vinner står i rimlig proportion till den skada som ingreppet förorsakar den enskilde. Mot bakgrund av att alla kriterier är uppfyllda samt att vargens bevarandestatus inte är hotad av aktuell skyddsjakt anser samebyn att det inte kan anses proportionerligt att länsstyrelsens beslut upphävs. Den skada som samebyn annars förorsakas är oproportionerlig i förhållande till vad det allmänna vinner. EU-domstolen har ansett att jakt kan ske om det finns ett tydligt syfte och syftet uppnås genom jakten. I nu aktuellt mål måste det ses som klarlagt att syftet kommer att uppnås, dvs skadorna och risken för fortsatt skada kommer att minska om skyddsjakten genomförs. Frågan i målet gäller

inte var renskötsel får bedrivas, utan gäller en pågående skada i ett område där renskötsel bedrivs. Länsstyrelsens beslut uppfyller kraven i art- och habitatdirektivet. Gällande skydds jakt på varg inom renskötselområden finns viss ledning att hämta i praxis, se Kammarrätten i Stockholms dom den 14 februari 2014, mål nr 3854-13. Det kan noteras att vargstammens utveckling inte försämrats sedan dess vilket innebär i delen om bevarandestatus att förhållandena är i vart fall desamma, om inte något förbättrade. Det målet handlade också om skadebild där jaktförsök utgjorde skada och om att renarna utgör livdjur. Samebyn förorsakas stora skador och de skador som uppstått och framtida förväntade skador är av sådan karaktär att de kan betraktas som omfattande och irreversibla. Skadorna som uppstått, och som förväntas om vargarna tillåts vara kvar i området, genererar dynamiska effekter för lång tid framåt. Vargens jaktförsök medför skingrade renhjordar och riskerar påverka renens kondition negativt. Under vintertid är renen särskilt känslig för stress och störning. Effekterna kommer sannolikt kunna utläsas först under sommaren genom t.ex. ökad kalvdödlighet, lägre födselvikter och försämrad kondition hos vajan. Förebyggande åtgärder har vidtagits och ytterligare åtgärder är inte genomförbara. Bevakning av renarna sker dagligen och kan inte ses som annan lämplig lösning utifrån att det inte förhindrar uppkommen skada. Samebyn anser i förevarande fall mot bakgrund av att alla kriterier är uppfyllda samt att vargens bevarandestatus inte är hotad av skyddsjakten att det inte kan anses proportionerligt att länsstyrelsens beslut upphävs. Den skada samebyn förorsakas är oproportionerlig i förhållande till vad det allmänna vinner. Renar är privatägd egendom och samernas äganderätt skyddas därför av angiven artikel. Vidare omfattas även bruksrätten (renskötselrätten) av egendomsskyddet. Om samebyn inte kan nyttja de marker som omfattas av sedvanerätten innebär det en inskränkning av egendomsrätten. Sverige har gjort Europakonventionen och de tillhörande protokollen till en del av den interna rätten genom att inkorporera konventionen till svensk lag.

SKÄLEN FÖR AVGÖRANDET

Tidigare domar och förvaltningsrättens processram

Nordulv har framfört att domen i mål nr 308-20, genom vilken förvaltningsrätten den 11 februari 2020 upphävde länsstyrelsens beslut av den 31 januari 2020 om skydds jakt efter två vargar, inte kan hävas. Varken länsstyrelsen eller förvaltningsrätten kan häva en tidigare dom av förvaltningsrätten men nu aktuellt mål gäller inte en hävning av en tidigare dom. Målet gäller en överprövning av ett nytt beslut från länsstyrelsen i Jämtland för samma område men för en annan tidsperiod. Mål nr 308-20, såväl som mål nr 2707-19 och 2718-19 (hädanefter ”sambandsmålen”) där förvaltningsrätten meddelade dom den 9 januari 2020 rör samma geografiska område, har betydelse för prövningen av det nu aktuella målet som bakgrundsmaterial.

I sambandsmålen hade samebyn, hos både Länsstyrelsen i Jämtland och Länsstyrelsen i Gävleborgs län, ansökt om skydds jakt efter minst fem vargar nära gränsen mellan länen. Länsstyrelserna beviljade, i synkroniserade beslut den 26 december 2019, skydds jakt på samma två vargindivider. Nordulv överklagade och förvaltningsrätten avslog Nordulvs talan. De två vargarna som skydds jakten tog sikte på dödades den 27 december 2019 vilket framgår av det nu överklagade beslutet. Nordulv överklagade förvaltningsrättens domar till kammarrätten som den 28 februari 2020 skrivit av målen från vidare handläggning.

I mål nr 308-20 där länsstyrelsen den 31 januari 2020 beviljat samebyn skydds jakt på två vargar blev utgången den motsatta. Förvaltningsrätten biföll Nordulvs talan om att skydds jaktbeslutet skulle upphävas. Nordulvs överklagande inkom den 3 januari till förvaltningsrätten, som meddelade inhibition den 4 januari. En av de två vargarna hann dock avlivas redan den 1 februari vilket också framgår av nu överklagat beslut. Målet gällde, liksom sambandsmålen och det nu aktuella målet, vargreviret Krokvattnet. I

domskälen angav förvaltningsrätten bl.a. att Naturvårdsverket, på förfrågan i december 2019, uttalat att om skydds jakt på samtliga vargar i reviret Krokvattnet beviljas så äventyras GYBS eftersom en hel familjegrupp försvinner.

Tillämpliga bestämmelser m.m.

Enligt 23 a § första stycket jaktförordningen är förutsättningar för skydds jakt att det inte finns någon annan lämplig lösning och att det inte försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos artens bestånd i dess naturliga utbredningsområde. Jakten måste dessutom ske i något av de syften som uppräknas i paragrafen, bl.a. förhindra en allvarlig skada särskilt på gröda, boskap, skog, fiske, vatten eller annan egendom (3 p).

Av 23 b § jämförd med 24 a § jaktförordningen följer att beslut om skydds jakt på varg får fattas av länsstyrelser om det finns förutsättningar enligt 23 a § efter ansökan av den som riskerar att drabbas av skada. Om det finns en stor sannolikhet för att allvarlig skada kommer att uppstå får beslut om skydds jakt fattas även om någon skada inte har inträffat.

Enligt artikel 12.1 a) i art- och habitatdirektivet ska medlemsstaterna vidta nödvändiga åtgärder för införande av ett strikt skyddssystem i det naturliga utbredningsområdet för de djurarter som finns förtecknade i bilaga 4 a, med förbud att avsiktligt fånga eller döda exemplar av dessa arter i naturen, oavsett hur det görs. Vargen (*Canis lupus*) finns uppräknad i bilaga 4 a. Den finns också, med asterisk för prioriterad art, angiven i bilaga 2 a för djurarter vilkas bevarande kräver att särskilda bevarandeområdet utses. Undantag från artikel 12 får enligt artikel 16.1 a) göras för att undvika allvarlig skada, särskilt på bl.a. boskap och andra typer av egendom. Ovan citerade bestämmelser i jaktförordningen är en implementering av direktivet.

I EU-domstolens avgörande C-342/05 (*Kommissionen mot Finland*), punkt 25, uttalas att direktivets undantagsbestämmelser ska tolkas restriktivt och att den myndighet som fattat beslutet har bevisbördan att det föreligger nödvändiga förutsättningar för varje undantag. Medlemsstaterna ska säkerställa att varje åtgärd som påverkar skyddade arter endast tillåts genom beslut som är noggrant och tillräckligt motiverade och som hänvisar till de skäl, villkor och krav som anges i direktivets artikel 16.1.

I EU-domstolens avgörande C-674/17 (*Tapiola*) understryks restriktiviteten och kraven på motivering vid tillåtande av dödande av varg. Målet gällde stamvårdande jakt men relevant för gynnsam bevarandestatus uttalar domstolen (punkt 59) att det som huvudregel är nödvändigt att bedöma vilken inverkan ett undantag får på ett lokalt bestånd för att kunna bedöma vilken inverkan ett undantag får för bevarandestatusen för hela det aktuella beståndet. Att hänsyn ska tas till det regionala beståndet för att säkerställa att det nationella målet inte underskrides uttalas även av Kammarrätten i Sundsvall i dom den 28 mars 2019, mål nr 389-19 (som gällde licensjakt på den mindre hotade arten lodjur).

Högsta förvaltningsdomstolens uttalar i rättsfallet HFD 2018 ref. 7 att samerna har ställning som urfolk som har folkrättsliga krav på en kulturell särbehandling, vilket innefattar den renskötsel som är ett centralt inslag i samernas traditionella levnadssätt. Nationella regler ska i största möjliga utsträckning ges en tolkning som överensstämmer med folkrättsliga regler men domstolen ansåg inte att de folkrättsliga åtagandena kunde medföra att det skydd för bl.a. järv som bestämmelserna i jaktförordningen ger kan åsidosättas. En annan sak är enligt domstolens mening att rennäringens speciella förutsättningar måste beaktas vid en bedömning av vad som i förordningens mening utgör allvarlig skada liksom vad som kan vara andra lämpliga lösningar.

I förarbeten (prop. 2012/13:191 s. 38 f) anges, om vargförekomst i renskötselområdet, bl.a. följande. Varg är det rovdjur som är svårast för rennäringen att hantera. Förutom att vargen dödar renar innebär dess jaktsätt att renhjordar kan splittras och förflytta sig långa sträckor vilket kan medföra stort merarbete för renskötaren. För rennäringen är inte minst vinterbetet en kritisk period. Normalt har renarna sin sämsta kondition i slutet av vinterbetesperioden efter att under en lång period sökt föda. Omedelbart efter denna period ska dessutom vajorna kalva och det är därför viktigt att renarna får möjlighet att beta i lugn och ro.

Förvaltningsrättens bedömning

Vargen åtnjuter ett mycket starkt skydd utifrån art- och habitatdirektivet. Medlemsstaterna har förbundit sig att införa ett strikt skyddssystem med förbud att döda vargar. Undantag får göras från detta strikta skydd om det inte finns någon annan lämplig lösning och om det inte försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos artens bestånd i dess naturliga utbredningsområde bl.a. för att undvika allvarlig skada men ett sådant undantag ska tolkas restriktivt och det är den myndighet som fattat beslut om undantag som har bevisbördan för att det föreligger nödvändiga förutsättningar för ett sådant undantag. Ett beslut om undantag ska vara noggrant och tillräckligt motiverat och ska hänvisa till de skäl, villkor och krav som anges i direktivets artikel 16.1.

Den rättsliga regleringen som beskrivits ovan sätter ramarna för den avvägning som förvaltningsrätten har att göra mellan de olika motstående intressen som gör sig gällande i denna typ av mål. Av den allmänt tillämpliga proportionalitetsprincipen, som också slagits fast av EU-domstolen inom artskyddsområdet (se dom i mål C-76/08, *Kommissionen mot Malta*, punkt 57 och 64) följer att ett undantag från skyddssystemet som en medlemsstat har för avsikt att göra, dvs att tillåta jakt på en av art- och habitatdirektivet skyddad art, ska stå i proportion till de behov som

motiverar undantaget, exempelvis att förhindra allvarlig skada. Utifrån en sådan avvägning är det möjligt att tillåta jakt om det är nödvändigt och om övriga syften med direktivet inte äventyras.

Naturvårdsverket har, när det gäller de avvägningar som ska göras mellan olika intressen, uttalat att ju större negativ påverkan ett beslut om skyddsjakt har på populationen av den aktuella arten desto högre krav bör ställas på de förutsättningar som ska vara uppfyllda enligt 23 a § jaktförordningen (Naturvårdsverkets rapport 6568, Riktlinjer om skyddsjakt 2012, s 12).

Gynnsam bevarandestatus

Länsstyrelsen har bedömt att skyddsjakt efter två vargar i det aktuella området inte riskerar att allvarligt försvåra eller förhindra upprätthållandet av GYBS för vargen som art inom sitt naturliga utbredningsområde på nationell nivå.

Förvaltningsrätten kan konstatera att vargen i Sverige sedan tidigare har bedömts ha en gynnsam bevarandestatus (HFD 2016 ref. 89) Naturvårdsverket har dock den 13 juni 2019 (NV-00820-19) meddelat att det saknas utrymme även år 2019 för licensjakt. Utrymmet för licensjakt bedömdes vara obefintligt utifrån rådande populationsstorlek och populationstrend och med beaktande av att uttag genom skyddsjakt kan komma att ske. Detta då den senaste inventeringen (vintern 2018/19) visar att den svenska populationen ligger vid 300 vargar som är ett av kraven för gynnsam bevarandestatus. Fjölårets inventering visade på 305 vargar och populationen har minskat de senaste åren. Naturvårdsverket uttalar att ställningstagandet att inte delegera möjligheten att besluta om licensjakt inte påverkar länsstyrelsernas möjlighet att besluta om skyddsjakt för att förebygga allvarliga skador på tamdjur.

Enligt förvaltningsrätten ger de senaste årens inventeringsresultat anledning att noga överväga vargstammens utveckling. Naturvårdsverket har i beslut den 9 maj 2019 (NV-01525-18) fastställt miniminivåer för varg för respektive län och förvaltningsområde. Norra rovdjursförvaltningsområdet ska ha 1 vargföryngring, motsvarande 10 individer i Jämtland. Det framgår också att norra förvaltningsområdet har en föryngring till skillnad från vid tidigare fastställande av miniminivåer. I beslutet anges att motivet till att bestämma att det ska vara 1 föryngring i Jämtland är att garantera att det finns föryngringar nationellt som minst motsvarar det nationella referensvärdet för arten så att det säkerställs att miniminivåerna uppfyller kravet om det minsta antal individer som krävs för att bibehålla och upprätthålla gynnsam bevarandestatus i Sverige och ger ett utrymme för förvaltning (jfr kammarrätten i Sundsvalls avgörande 28 mars 2019 mål nr 389-19).

Som ovan angivits framgår även av EU-rättslig praxis att det som huvudregel är nödvändigt att bedöma vilken inverkan ett undantag får på ett lokalt bestånd för att kunna bedöma vilken inverkan ett undantag får för bevarandestatusen för hela det aktuella beståndet.

När det gäller det överklagade beslutet om skydds jakt på 2 vargar så gäller det jakt i ett område där jakt tidigare beviljats i av Länsstyrelsen i Jämtland i december 2019 avseende 2 vargar och där de två vargarna har skjutits. Inför de besluten hade Tåssåsens sameby sökt skydds jakt på minst fem vargar i det nu aktuella området. Länsstyrelsen beviljade då bara jakt på två vargar med hänvisning till att det skett ett samråd med Naturvårdsverket och att det av det framkommit att det inte fanns utrymme för förebyggande skydds jakt efter revirets samtliga vargar eftersom man då riskerar att underskrida gränsen för gynnsam bevarandestatus. Det måste också beaktas att länsstyrelsen i Jämtland den 31 januari 2020 beviljade en ansökan om skydds jakt på två vargar i samma område och att 1 av de vargarna sköts innan förvaltningsrätten den 4 februari 2020 inåberade beslutet.

Länsstyrelsen, som har bevisbördan för att samtliga förutsättningar för skyddsjakt är uppfyllda, har i det överklagade beslutet angett att det fram till och med vecka 8 i år har identifierats 337 vargindivider i Sverige och att det med stöd av detta bedöms finnas en hög sannolikhet för att vargen som art kommer att uppnå gynnsam bevarandestatus för inventeringsperioden 2019/2020. Länsstyrelsen har vidare anfört att de gjort en proportionalitetsbedömning och bedömt att den pågående skada som vargangeln medför är så allvarlig att det motiverar beslut om skyddsjakt även om det medför en risk att vargpopulationen understiger gynnsam bevarandestatus. Någon redogörelse för hur det regionala beståndet förhåller sig till den fastställda miniminivån för länet har inte lämnats.

Även om de preliminära inventeringsresultaten indikerar att vargstammen kan vara på väg att öka så är det frågan om preliminära resultat. Det ska också göras en fördelning av resultatet mellan Sverige och Norge vilket innebär att siffran är lägre än 337 individer i Sverige v 8. Vargens status nationellt måste därför för närvarande betraktas som i vart fall osäker.

Till detta ska läggas att om jakt tillåts av de 2 vargar som det nu överklagade beslutet gäller och de vargarna också skjuts kommer totalt 5 vargar att ha skjutits i det aktuella området vilket enligt förvaltningsrättens mening innebär att man riskerar att underskrida gränsen för GYBS på regional nivå. Eftersom den regionala nivån är satt för att garantera den nationella nivån riskerar man även att underskrida gränsen för GYBS på nationell nivå.

Utifrån att det är möjligt att fatta beslut om skyddsjakt även i situationer när man ligger på gränsen till eller under GYBS om det inte riskerar att i så fall försvåra återställandet till gynnsam bevarandestatus måste det göras en bedömning av om det föreligger sådan skada eller risk för skada att ett undantag från förbudet mot jakt på varg kan beviljas (se HFD 2018 ref 7).

Dessa omständigheter i målet, kombinerad med vad som framkommit om vargens bevarandestatus såväl nationellt som regionalt, medför att stora krav måste ställas på skadebilden för samebyn för att skydds jakt ska tillåtas.

Allvarlig skada

I det överklagande beslutet anger länsstyrelsen att skadebilden består av såväl direkt dödade renar som de indirekta skador som vargarna orsakar. Vintergruppen planerar att beta i området under återstoden av vintern och renar störs och stressas kraftigt av vargarnas upprepade närvaro vid renhjorden. Kadaver från vargdödade renar har dokumenterats i området den 29 och 31 januari 2020. Detta är dock observationer som är hänförliga till tiden före det att en varg avlivades den 1 februari 2020. Länsstyrelsen har bekräftat att varken länsstyrelsen eller samebyn har dokumenterat några vargrivna kadaver sedan den 31 januari 2020. När det gäller nya iakttagelser som legat till grund för länsstyrelsens beslut har länsstyrelsens fältpersonal den 23 februari 2020 kvalitetssäkrat spår och jaktförsök efter en varg vid Siksjön. Den 24 februari 2020 kvalitetssäkrat spår och jaktförsök från två vargar som passerat över Hörsåsen och norrut mot Rengsjön. När renarna skingrats har de flytt mot och över E45 vilket innebär en allvarlig risk för ytterligare skador för samebyn men också en överhängande risk att allmänhet skadas i trafikolyckor.

Förvaltningsrätten ifrågasätter inte att det finns varg i området och vill inte förringa vad som framkommit om riskerna för samebyns rennäring och kalvning eller de ansträngningar samebyn måste företa. Beskrivningen av renarnas beteende stämmer med erfarenheter av vargens och renens beteenden som redovisas i förarbeten enligt ovan. Några aktuella spår av vargdödade renar finns emellertid inte vilket skiljer förevarande mål från kammarrättens mål nr 3854-13 som samebyn åberopat där det fanns 26 döda renar. En annan skillnad är att kammarrätten inte gick in på regional

bevarandestatus och varken kunde ha beaktat *Tapiola* avgörandet eller Naturvårdsverkets nu aktuella riktvärde på miniminivå för länet.

Förvaltningsrätten kan inte uppfatta det överklagade beslutet på annat sätt än att det är ett beslut som inte är inriktat på vissa skadegörande individer utan ett beslut inriktat på att minska beståndet i det aktuella området. Även om viss skada har inträffat är beslutet i huvudsak föranlett av risken för att undvika framtida skador. Vid en sådan jakt ställs särskilt höga krav på beslutsmyndighetens underlag (jfr kammarrätten i Sundsvalls dom den 29 december 2017 i mål nr 2838-17).

Förvaltningsrätten anser att det som anförts i denna del inte uppfyller de höga krav som ställs i jaktförordningen på att *stor* sannolikhet för *allvarlig* skada ska föreligga för att få meddela undantag från det strikta skydd som vargen åtnjuter. Detta efter den restriktiva tolkning av bestämmelsen som ska göras utifrån den i målet aktuella proportionalitetsprincipen och EU-rättslig praxis. Vad samebyn och länsstyrelsen anført leder inte till annan bedömning.

Förvaltningsrättens slutsats är sammanfattningsvis att länsstyrelsen inte uppfyllt sin bevisbörda att visa att förutsättningar för skydds jakt föreligger vare sig beträffande att beslutet inte försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus eller risk för allvarlig skada. Förutsättningarna för skydds jakt är därför inte uppfyllda. Överklagandet ska således bifallas och beslut ska upphävas. Vid denna utgång saknas skäl att pröva frågan om annan lämplig lösning.

HUR MAN ÖVERKLAGAR

Detta avgörande kan överklagas. Överklagandet ska ges in till Förvaltningsrätten i Luleå men vara ställt till Kammarrätten i Sundsvall. Information om hur man överklagar finns i bilaga 2 (FR-03).

[REDACTED]

rådman

I avgörandet har även nämndemännen [REDACTED] och

[REDACTED] deltagit.

[REDACTED] har föredragit målet.

Länsstyrelsen
Jämtlands län

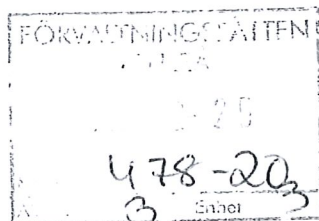
Naturvårdsenheten

Beslut

Datum
2020-02-24

Darienummer
218-1489-2020

Tåssåsens sameby

Beslut om skydds jakt efter varg inom Tåssåsen samebys

Beslut

Länsstyrelsen i Jämtlands län beviljar skydds jakt efter två (2) vargar inom Tåssåsens sameby. Beslutet omfattas av de villkor som följer nedan.

Länsstyrelsen beslutar också att detta beslut ska gälla utan hinder av att det överklagas. Hur beslutet kan överklagas framgår av bilaga 1.

Villkor

NÄR FÅR SKYDDSJAKTEN BEDRIVAS?

- * Skydds jakten får bedrivas från och med 25 februari till och med 10 mars 2020. Skydds jakten får genomföras under hela dygnet.

Varje jakt tillfälle initieras av Länsstyrelsen. Länsstyrelsen ska inför varje jakt tillfälle kontaktas på telefon 010-225 30 40. Länsstyrelsen avlyser skydds jakten om tillåtet antal vargar fällts eller påskjutits innan jakt tiden löpt ut.

Länsstyrelsen äger rätt att omedelbart avlysa jakten om förutsättningarna för skydds jakt förändras eller om jakt förhållandena förändras på ett sådant sätt att jakten inte kan genomföras i enlighet med gällande bestämmelser samt villkoren i detta beslut.

VAR FÅR SKYDDSJAKTEN BEDRIVAS?

Skydds jakten får bedrivas inom jakt området enligt bilaga 2.

Skydds jakt får ske på annans mark.

Länsstyrelsens personal som finns på plats får besluta att jakt som påbörjats i det angivna området får fullföljas även utanför området.

VILKA DJUR FÅR FÄLLAS?

Skydds jakten omfattar två (2) vargar.

VILKA FÅR UTFÖRA SKYDDSJAKTEN?

Länsstyrelsen utser efter samråd med samebyn jakt ledare. Jakt ledaren får utse ett begränsat antal personer som får delta i skydds jakten. Länsstyrelsens kontaktperson nås via Länsstyrelsens rovdjurstelefon 010-225 30 40.

Länssstyrelsen
Jämtlands län

Beslut

Datum
2020-02-24

Diarienummer
218-1489-2020

Jaktledarens ansvar

Jaktledaren ansvarar för att:

- informera Polismyndigheten när skyddsjakten påbörjas samt vid skyddsjaktens slut samt om djuren fällts eller påskjutits innan jakttiden löpt ut
- vid behov kunna uppvisa dokumentation på vilka personer som deltagit vid respektive jakttillfälle
- om möjligt kontakta berörda jakträttsinnehavare och informera om skyddsjakten
- försäkra sig om att en hund som är särskilt tränad i att spåra vilt kan finnas på skottplatsen inom högst två timmar från påskjutningen
- jakttagarna använder sådana kommunikationsmedel under skyddsjakten så att villkoren i detta beslut kan uppfyllas
- samtliga jakttagare känner till beslutet och dess villkor i sin helhet

JAKTMEDEL OCH JAKTMETODER

I Naturvårdsverkets föreskrifter och allmänna råd om jakt och statens vilt (NFS 2002:18) anges vilka vapen och kulpatroner som får användas vid jakt efter varg.

Om det krävs för effektivt genomförande får skyddsjakten bedrivas med hjälp av hund. Maximalt tre (3) hundar får släppas efter en och samma varg under ett och samma dygn.

För att skyddsjakten ska kunna bedrivas på ett ändamålsenligt sätt bedömer Länssstyrelsen att undantag från förbudet att nyttja motorfordon vid skyddsjakt ska utfärdas. Utsedda jakttagare får, utan närvaro av Länssstyrelsens fältpersonal, söka efter samt ringa djuren med motorfordon. Om behov av ompostering finns får utsedd jaktledare och utsedda jakttagare frakta vapen på skoter i terräng.

Förföljande och avlivning från snöskoter och helikopter får endast utföras av personal särskilt utsedd av Länssstyrelsen. Skyddsjakten får bedrivas med hjälp av helikopter under förutsättning att såväl pilot som skytt har erfarenhet av sådan verksamhet.

ANMÄLAN OM FÄLLD ELLER PÅSKJUTEN VARG

Jaktledaren ska omedelbart eller senast inom en timme från det att varg fällts anmäla detta till Länssstyrelsens rovdjurstelefon 010-225 30 40. Jaktledaren ska avlysa jakten om tillåtet antal vargar fällts eller påskjutits med stöd av detta beslut.

HANTERING AV FÄLLD VARG

Länssstyrelsen beslutar att fällt djur tillfaller staten och omhändertas av Länssstyrelsen.

Beslut

Datum
2020-02-24

Diarienummer
218-1489-2020

Bakgrund

ANSÖKAN

Tåssåsens sameby ansökte den 24 februari 2020 om skydds jakt efter två vargar inom samebyns vinterbetesmarker mellan riksväg 84 och länsgränsen mot Gävleborg. Vintergruppen som betar i området består av runt 1000 renar.

Redan den 13 januari var den sökande i kontakt med Länsstyrelsen för att prata om de oroligheter han noterat i renhjorden. Den 11 januari splittrades renarna och flyktade en längre sträcka till synes utan anledning. Renskötaren samlade ihop renarna till tre mindre grupper för att åter kunna bevaka dem på ett fullgott sätt. Under dagen den 13 januari upptäckte den sökande vargspår vid Stor-Jättsjön, mellan två av de grupper som renhjorden då befann sig i. Sökanden uppgav då att det förmodligen fanns kadaver från slagna renar inne i renhjorden eftersom det var gott om korp, örn och järv.

Den 28 januari hade den sökande åter haft stora oroligheter i renhjorden. Renarna hade åter splittrats och flyktat långt. Sökanden uppger att vissa renar flydde ända ner till Rullbo. Därifrån har sökanden sedan hämtat tillbaka renarna upp mot hagen vid Målingsbordarna. Renarna stod sedan i fem mindre grupper och under dagen den 30 januari hittade sökande vargspår vid Risberget. Den sökande har också hittat kadaver av vad han bedömer som vargrivna renar. Den 30 januari ansökte samebyn om skydds jakt efter två vargar i området, en varg avlivades och det då gällande skydds jaktbeslutet (218-755-2020) inhiherades och upphävdes senare av förvaltningsrätten i Luleå.

Samebyn tog åter kontakt med Länsstyrelsen den 10 februari och då framkom att det under dagen 8 februari inkommit tips till sökande om att det observerats spår från två vargar vid Målingen. Länsstyrelsen hade inte möjlighet att kvalitetssäkra observationen och spåren försvann sedan till följd av regn och töväder.

Den sökande berättade vidare i samtalet den 10 februari att en grupp renar under natten mellan 8 och 9 februari jagats av vad han bedömer som varg. Renarna har flytt från Målingen mot E45 och Sveg för att sedan vända tillbaka mot Klukberget. Samma natt jagades även en grupp renar från Målingen ner mot Garpkölen och Rullbo. Sökande menar att de långa flyktsträckorna, och att renarna flyktat åt olika håll, är ett typiskt beteende när renar flyr från jagande vargar. Vidare framkommer i samtalet med sökande att ytterligare en grupp renar flytt under natten mellan 9 och 10 februari och att dessa renar flytt från samebyns hage vid Målingsbodarna ner mot Rullbo. I vintergruppen finns GPS-försedda renar och samebyn har inkommit med översiktliga bilder på renarnas flyktsträckor. Renarna har flyktat mellan 1,5 till 3,9 km under kort tid, cirka 12 timmar, under dygnet 8-11 februari.

I ytterligare kontakt den 13 februari framkommer att sökanden själv observerat spår från två vargar i området öster om Bomflarken den 11 februari. Spåren är inte färska och sökanden bedömer att spåren härrör från samma vargar från vilka spår observerades längre norrut 8 februari. Då spåren var gamla och väderförhållandena dåliga var det inte möjligt att kvalitetssäkra spåren.

Länsstyrelsen
Jämtlands län

Beslut

Datum
2020-02-24

Diarienummer
218-1489-2020

Under helgen 22-23 februari upptäckte renskötarna i området åter vargspår i direkt anslutning till renhjorden. Under söndag 23 februari hade renarna av, initialt okänd anledning, flyktat från Siksjön mot Rengsjön och E45. Länsstyrelsens fältpersonal åkte till platsen och kunde under söndagseftermiddagen säkra spår och jaktförsök från en varg vid Siksjön, vilket enligt sökande förklarar renarnas flykt under söndagen. Ansökan kompletterades med bilder från GPS-försedda renar. Bilderna visar att renar flyktat nära 3 kilometer under en 12 timmars period den 23 februari.

Renskötare samlade ihop renarna och fick bort dem från vägen men under natten mellan 23 och 24 februari flyktade renarna, mot nordväst mot E45 igen. Vid ansökningstillfället uppges Länsstyrelsens personal vara på plats för att kvalitetssäkra vargspår som observerats på morgonen den 24 februari. Under dagen 24 februari kompletterade samebyn åter ansökan med ytterligare bilder från GPS-försedda renar, dessa bilder visar att renar den 24 februari flyktat över E45.

YTTERLIGARE BAKGRUND

Samebyn har tidigare skiljt ut för slakt och indelning i vintergrupper och en vintergrupp använder detta område för vinterbete för första gången. Området har tidigare varit reservbetesområde men räknas sedan juni 2019, då nya betesavtal slöts, som ordinarie renbetesområde. Samebyn strävar efter rotationsbete och detta betesområde är nytt just för att samebyn ska kunna avlasta betesområden som är överutnyttjade, vilket är en del av bakgrunden till de nya betesavtalen. Vintergruppen har tidigare betat i ett område mellan Börtnan och Storsjö kapell. Det området har använts under flera år och är nerbetat. Vintergruppen hade eventuellt kunnat nyttja det betet under en period i vinter (cirka 3 månader) men i och med att snön kom tidigt under hösten så gav sig renarna ner från fjället mycket tidigare än normalt. Detta hände även för Handölsdalens sameby, en intilliggande sameby, och en stor del av Handölsdalens renar (omkring 1000 stycken) hamnade i just det område där Tåssåsens berörda vintergrupp hade kunnat beta under en del av vintern. Det tog enligt uppgift en tid innan Handölsdalens sameby kunde samla och flytta sina renar från området och det bete som Tåssåsens vintergrupp kunde använt under en tid är nu redan nerbetat. Övriga betesområden uppges vid tidigare ansökan betas av andra vintergrupper. Samebyns åretruntmarker finns i huvudsak mot fjällen och betas inte under vintern eftersom betet behövs under övriga tider på året. Sökanden uppger också vid den tidigare ansökan att det inte är möjligt för vintergruppen att släppa renarna på fjället nu eftersom betet frusit inne under en isskorpa till följd av de väderförhållanden som rått under hösten och vintern. Isskorpan gör att renarna inte kan gräva sig nertill eventuellt bete.

I samband med handläggning av ett tidigare ärende om skydds jakt hölls renarna i hägn under en längre tid. Detta ledde till att deras kondition kraftigt nedsattes och de renar som nu betar i området är i stort behov av betesro för att fortsatt återhämta sig från den tid de spenderade i hägn innan de flyttades ner. Betesron är också viktig för att säkerställa att vajorna är i tillräcklig kondition för att klara av vårens kalvning.

Beslut

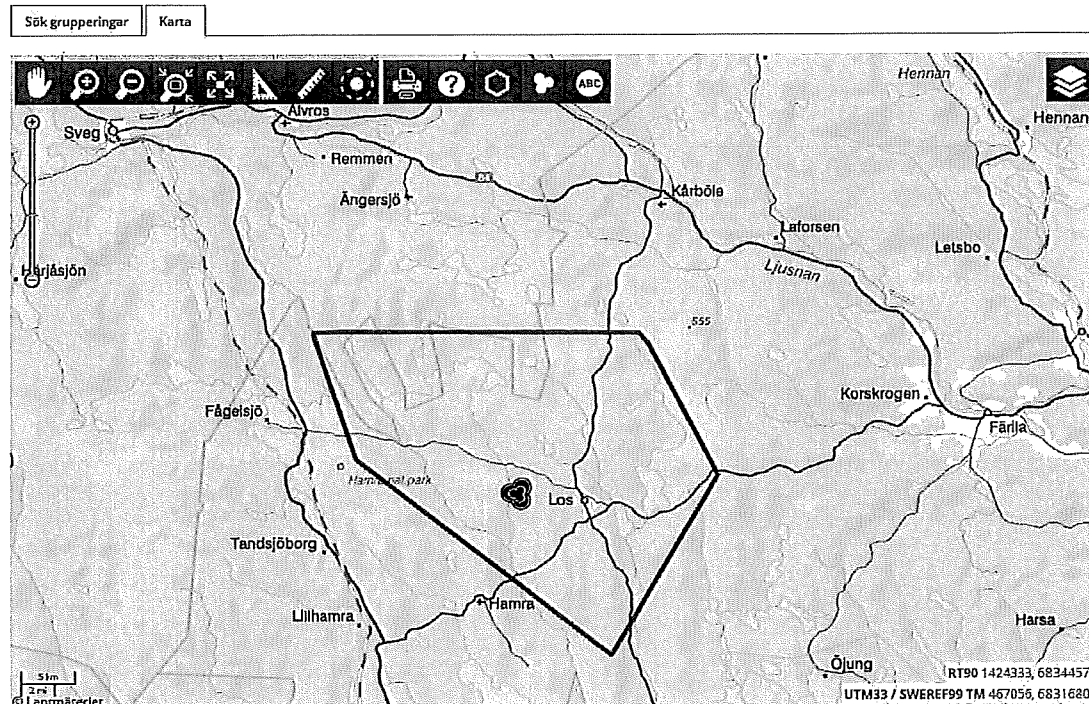
Datum
2020-02-24

Diarienummer
218-1489-2020

FÖREKOMST AV VARG I OMRÅDET

Området berörs av de vargar som ingår i vargreviret Krokvattnet. Under den nu pågående inventeringssäsongen har det berörda reviret bedömts bestå av minst sju individer (Rovbase, grupperings-ID C-2019-0401, figur 1). Samtliga vargar i reviret är av skandinaviskt ursprung.

Gruppering

Figur 1: Översiktlig karta över det minsta område som de inventerade vargarna i reviret Krokvattnet under innevarande inventeringsperiod rört sig över. Den gröna markeringen indikerar ytterpunkterna för där Länsstyrelserna Jämtland och Gävleborg hittills under säsongen dokumenterat en eller flera individer från reviret. Den röda markeringen antyder en preliminär centrumpunkt för reviret. Den gröna området och den röda markeringen kommer förskjutas norrut i och med dokumentationen av de vargar som är aktuella i detta beslut. (Rovbase, 2020)

Vid samtal med den sökande framkommer att han observerat spår från minst en varg 13 januari 2020. På grund av töväder var det inte möjligt för Länsstyrelsen att bekräfta detta men bedömer den sökandes uppgifter som trovärdiga. Den 30 januari upptäckte den sökande åter spår från varg i renhjorden och Länsstyrelsens fältpersonal bekräftade spår från två vargar under dagen den 31 januari.

Den 8 februari inkom ett tips om spår från två vargar vid Målingen men dessa kunde inte kvalitetssäkras av Länsstyrelsen då ingen fältpersonal fanns tillgänglig. Sökanden själv observerade spår från två vargar den 11 februari men bedömde själv att detta var spår från samma vargar som observerats den 8 februari då spåren inte var färska.

Under dagen 23 februari kvalitetssäkrade Länsstyrelsen spår och jaktförsök efter en varg vid Siksjön. Under förmiddagen den 24 februari kvalitetssäkrade Länsstyrelsen spår och jaktförsök från två vargar som passerat över Hörsåsen och norrut mot

Länsstyrelsen
Jämtlands län

Beslut

Datum
2020-02-24

Diarienummer
218-1489-2020

Rengsjön. I området kan finnas ytterligare en tredje varg, men dessa uppgifter är vid skrivande av detta beslut ännu inte bekräftat.

TIDIGARE AVLIVADE VARGAR I OMRÅDET

Den 27 december 2019 avlivades två vargar i samband med skydds jakt enligt Länsstyrelsens beslut 218-9054-2019 och den 1 februari 2020 avlivades ytterligare en varg med stöd av Länsstyrelsens beslut 218-755-2020. Det senare beslutet omfattade två vargar men inhiberades och upphävdes av förvaltningsrätten i Luleå när en varg fortfarande återstod att avliva (Förvaltningsrättens målnummer 308-20).

De vargar som avlivats är tre hanar av skandinaviskt ursprung.

VARGREVIR I LÄNET SAMT VARGSTAMMEN NATIONELLT

Länet berörs av de vargar som ingår i Krokvattnetreviret men också av vargarna i Prästskogenreviret. Prästskogenreviret består av minst sju vargar med skandinaviskt ursprung.

Under innevarande års inventeringsperiod, som pågår från och med 1 oktober 2019 till och med 31 mars 2020, har fram till och med vecka 8 i år 337 vargindivider¹ identifierats i landet.

SKADEBILD

Skadebilden består av såväl direkt dödade renar som de indirekta skador som vargarna orsakar. Vintergruppen planerar att beta i området under återstoden av vintern och renar störs och stressas kraftigt av vargarnas upprepade närvaro vid renhjorden. Kadaver från vargdödade renar har dokumenterats i området 29 och 31 januari. Under februari har skada, i form av omotiverade rörelsemönster hos renarna, påvisats av samebyn genom skärmdumpar över GPS-försedda renars flyktsträckor. Länsstyrelsens fältpersonal bekräftade 23 och 24 februari att en respektive två vargar har jagat i renhjorden under de aktuella dygnet.

När vargar jagar i en renjord är det att likna vid en explosion – renarna flyr snabbt och okontrollerat och sprids på kort tid över stora områden vilket medför merarbete för samebyn. Under renarnas flykt riskerar renarna att skadas allvarlig även om inte de inte direkt dödas av vargarna. Detta bekräftas dels av samebyns egna dokumentationer av de GPS-försedda renarnas rörelsemönster samt av Länsstyrelsen genom fältkontroll 23 och 24 februari. Utöver att renarna störs och bland annat jagas ut på E45 så trampar renarna vid flykten också ner snötäcket över obetade områden som de flyr in i. Snön packas då hårt mot marken och det bildas en isskorpa som sedan blir mycket svår att gräva sig igenom. Det är avgörande för renarnas fortsatta bete under vintern att de kan gräva sig ner till bete under snön.

Då det rör sig om många renar och flera vargar är det sannolikt att renhjorden fortsätter att skingras och risken för kaskadeffekter anses vara en del av skadebilden. Som

¹ <https://www.slu.se/globalassets/ew/org/centrb/vsc/vsc-dokument/inventering/nya-vargindivider-v8-2020.pdf>

Länsstyrelsen
Jämtlands län

Beslut

Datum
2020-02-24

Diarienummer
218-1489-2020

kaskadeffekt kan exempelvis nämnas att renarna riskerar att fly ut på närbelägna vägar och ut på svaga sjöisar. Detta har redan skett när åtskilliga renar har jagats ut på E45. När renhjorden skingras så ökar också risken att de utsätts för ytterligare predation av såväl varg som andra rovdjur eftersom de inte längre ingår i den samlade flockstruktur som är det bästa skyddet mot rovdjur för en renhjord.

Förvaltningsverktyget och förlustsiffror

Förvaltningsverktyget bygger på att rennäringens förluster till följd av rovdjur ska vara maximalt tio procent samtidigt som rovdjuren ska uppnå eller bibehålla gynnsam bevarandestatus.

Verktyget består av fyra delar:

1. Toleransnivå på maximalt tio procents förluster till rovdjur
2. Produktionsmodell för att ta fram siffror på de faktiska förlusterna på samebynivå
3. Förebyggande åtgärder
4. Uppföljning och utvärdering

Riksdagen beslutade i december 2013 att toleransnivån för skador på ren orsakade av stora rovdjur ska vara maximalt tio procent räknat på en samebys faktiska renantal. Ett viktigt kunskapsunderlag i förvaltningsarbetet är beräkningen av samebyarnas årliga skadenivåer utifrån uppgifter om till exempel renhjordens produktionsförmåga, kalvöverlevnad och statistik om trafikdödade renar. Sedan 2016 har Sametinget tillsammans med berörda länsstyrelser och Naturvårdsverket utarbetat en förfinad beräkningsmodell som nu finns tillgänglig för användning i det fortsatta arbetet, den så kallade produktionsmodellen.

Den 10 januari 2019 kom Sametinget, Naturvårdsverket och de fem nordligaste länsstyrelserna genom ett handslag överens om att i det fortsatta arbetet med förvaltningsverktyget erkänna och respektera produktionsmodellen och de nationella inventeringsresultaten som de bästa tillgängliga kunskapsunderlagen (Länsstyrelsen Västerbottens diarienummer 510-2428-2019).

Tåssåsens sameby har registrerat data i produktionsmodellen under ett flertal år. Nedan redovisas de fyra senaste årens förluster. I figur 2 visas också skadenivån för samebyn sedan 2007/2008. Under renskötselåret 2013/2014 upplevde samebyn stora problem med varg som skingrade och spred renhjorden över stora ytor. Det ledde till att renhjorden inte kunde samlas ordentligt och därför kunde en fullgod renräkning inte genomföras. Det innebär att förlustsiffrorna för det året inte kan användas.

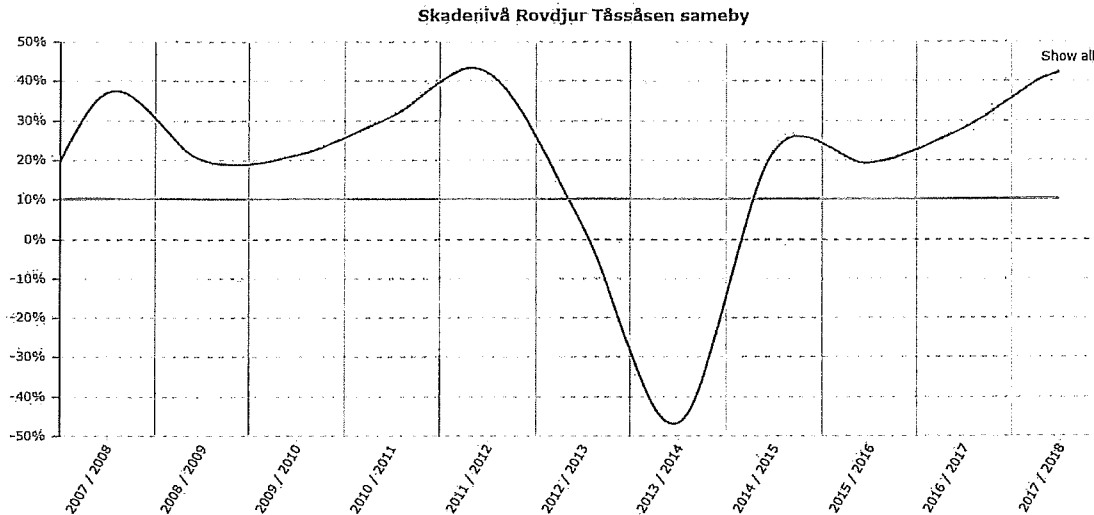
Förlusten för hela samebyns renhjord:

2017/2018 42 procent

2016/2017 27 procent

2015/2016 19 procent

2014/2015 22 procent

Figur 2: Förlust av renar till rovdjur för Tåssåsen sameby mellan 2007 och 2018. Diagrammet är ett utdrag från Sametingets produktionsmodell. Den röda linjen visar samebyns förluster över tid och den orange linjen den beslutade toleransnivån om tio procent. Förlustsiffrorna för renskötselåret 2013/2014 kan inte användas då samebyn under det året inte kunde genomföra en fullgod renräkning. (Sametingets produktionsmodell, 2020)

Skäl

Naturvårdsverket fattade den 22 december 2016 med stöd av 24 a § jaktförordningen (1987:905) beslut (NV-08042-16) om att överlämna rätten att besluta om skydds jakt efter björn, varg, lo och järv till vissa länsstyrelser.

Beslutet fattas med stöd av 9, 18, 21, 22, 23 a tredje punkten, 23 b och 24 d §§ jaktförordningen. I beslutet har även reglerna i artikel 12 och undantagsreglerna beträffande jakt i artikel 16 i Art- och habitatdirektivet (92/43/EEG) beaktats.

Med stöd av 59 § jaktförordningen gäller detta beslut utan hinder av att det överklagas.

DISPENS FÖR ANVÄNDANDE AV HAGELVAPEN

Länsstyrelsen har dispens för användande av hagelvapen vid genomförande av skydds jakt efter varg enligt beslut från Naturvårdsverket, NV-02115-20.

Länsstyrelsens bedömning

Länsstyrelsen gör en samlad bedömning i varje enskilt fall. Länsstyrelsen bedömer skadornas omfattning, förväntad skadebild, om skadeförebyggande åtgärder gjorts och vilka möjligheter till förebyggande av skada som finns samt möjlighet till annan lämplig lösning än skydds jakt. Länsstyrelsen bedömer om skydds jakt kan försvåra upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus för arten. Länsstyrelsen beaktar också vargstammens utveckling i landet som helhet. Vidare bedömer Länsstyrelsen om det går att identifiera speciellt skadegörande individer eller särskilt skadeutsatta områden.

Länsstyrelsen
Jämtlands län

Beslut

Datum
2020-02-24

Diarienummer
218-1489-2020

ALLVARLIG SKADA

Renar som vinterbetar under normala förhållanden rör sig över en liten och begränsad yta, under förutsättning att betet är bra och de inte blir störda. I det aktuella området är betet av tillräcklig kvalitet och mängd för att anses bra, vilket har påvisats under de betesinventeringar som gjorts under förhandlingarna om de nya betesavtalen. Genom GPS-försedda renar kan onormala rörelsemönster snabbt upptäckas och det är ett stöd för renskötarna i övervakningen av renhjorden. I det fall de GPS-försedda renarnas rörelser påvisar längre förflyttningar på kort tid så är det en kraftig indikation att renhjorden är störd av något, vanligen rovdjur. När en eller flera vargar jagar i en renjord är effekten, som tidigare nämnts, explosionsartad. De förflyttningar som sökanden genom de GPS-försedda renarna visat indikerar att det är varg som jagar i vintergruppen. De dokumenterat vargdödade renarna från tidigare visar också att varg är en skadegörande rovdjursart i området. Vidare bekräftar också Länsstyrelsens egen dokumentation i området att vargar har jagat i renhjorden den 23 och 24 februari.

Under vinterbetet behöver renarna gräva sig ner genom snön för att komma åt betet. Om renarna skräms på flykt behöver de lägga energi på att gräva nya betesgropar vilket är energikrävande och påfrestande även för renar i god kondition. Vid renarnas flykt riskeras också bete, som behöver vara tillgängligt under senare perioder av vintern, att bli nedtrampat under ett packat snötäcke. Ett sådant snötäcke blir så hårt att renarna inte klarar av att gräva nya betesgropar vilket ytterligare försämrar deras kondition när de inte når nytt bete. Det är allvarligt att renarna inte kan ha fullgod betesro under den kritiska vinterbetesperioden. Den störning vargarna orsakar är att anse som allvarlig och bedöms med stor säkerhet ge effekt över längre tid än bara denna säsong.

Renarna i den berörda vintergruppen består av utvalda avelsdjur som i sin tur till största delen är dräktiga vajor. Det är dessa djur som utgör kapitalet för vintergruppen och vid kraftiga störningar, till exempel från vargar, under vinterbetesperioden riskeras förlust av dessa renar. Vid stressen från störningarna riskerar vajorna, utöver att själva dödas, också att till följd av stress kasta sina kalvar vilket medför att den enskilda renägarens framtida inkomst äventyras. Renarna i vintergruppen har redan nu nedsatt kondition efter den tidigare vistelsen i hägn vilket gör dem än mindre motståndskraftiga mot den ytterligare påfrestning som vargnärvaro och upprepade jaktförsök innebär. Nedsatt kondition hos såväl vuxna renar som ungdjur och kalvar gör djuren mer känsliga för sjukdomar och predation vilket kan innebära ytterligare dödlighet i vintergruppen på både lång och kort sikt. I det fall vajorna dödas riskeras alltså förlust av såväl avelsdjur som kommande generation. Det minskar, och kan i värsta fall, innebära att möjligheten till framtida slaktuttag för samebyn och den enskilda renägaren försvinner vilket ger negativ effekt på samebyns renjord och därmed ekonomi över längre tid än den här säsongen. Detta bedöms av Länsstyrelsen som allvarligt och den uppskattade skadan överstiger vad som kan anses normalt eller rimligt att tolerera.

Riksdagen har fastslagit en toleransnivå för rennäringen om maximalt tio procent förluster orsakade av rovdjur. Den vintergrupp som nyttjar det aktuella vinterbetesområdet ingår i Tåssåsens sameby och består av ett antal enskilda renskötsel företag vilket innebär att den skada som beskrivs i detta beslut drabbar såväl

Länsstyrelsen
Jämtlands län

Beslut

Datum
2020-02-24

Diarienummer
218-1489-2020

enskilda företagare som hela samebyn. Tåssåsens sameby har under flera år haft förluster som överstiger den beslutade toleransnivån och det är i sig att bedöma som en allvarlig skadebild orsakad av rovdjur för samebyn.

Det är nu första året som samebyn nyttjar det aktuella området för bete och tidigare års skador kan därför inte härledas till skador direkt orsakade av vargarna i det specifika området. Klarlagt är dock att varg är den rovdjursart som anses vara mest problematisk för rennäringen att hantera² och som på kort tid kan orsaka omfattande och långsiktiga allvarliga skador. Det är också klarlagt att varg är en skadegörande rovdjursart i området. Länsstyrelsens bedömer därför att de skador som vargarna i området både direkt och indirekt orsakar kommer leda till ytterligare allvarliga förluster för samebyn i allmänhet och den enskilda vintergruppen i synnerhet. Som tidigare nämnts finns risk att de allvarliga skador den berörda vintergruppen drabbas av i år kommer ge effekt över längre tid vilket då kommer påverka samebyns förlustsiffror i flera säsonger.

Renarna har också till följd av vargarnas jaktförsök bevisligen flytt mot och över E45 vilket innebär en allvarlig risk för ytterligare skador för samebyn men det finns också en överhängande risk att allmänhet skadas i trafikolyckor.

Länsstyrelsen bedömer att skydds jakt är nödvändigt för att förhindra den nu pågående allvarliga skadan samt för att bidra till att samebyns totala förlustnivå minskar.

GYNSAM BEVARANDESTATUS

Naturvårdsverket fastställde under inventeringssäsongen 2018/19 vargstammen till 30 föryngringar, motsvarande 300 individer. Detta innebär att vargstammen bedömdes ligga vid referensvärdet för gynnsam bevarandestatus. I Naturvårdsverkets skrivelse³ med ärendenummer NV-00820-19 framgår att det finns möjlighet att besluta om skydds jakt för att exempelvis förebygga skador på tamdjur.

Under innevarande års inventeringsperiod har fram till och med vecka 8 i år 337 vargindivider⁴ identifierats i landet. Med stöd i detta bedöms det finnas en hög sannolikhet att vargen som art kommer att uppnå gynnsam bevarandestatus för inventeringsperioden 2019/2020.

I 23 a § jaktförordningen framkommer att beslut om skydds jakt får fattas om det inte riskerar att försvåra upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos artens bestånd i dess naturliga utbredningsområde. I Naturvårdsverkets riktlinjer för beslut om skydds jakt framkommer att beslutande myndighet vid bedömning av hur en skydds jakt påverkar en arts gynnsamma bevarandestatus har att ta hänsyn till upprätthållandet av gynnsam bevarandestatus inom artens naturliga utbredningsområde på nationell nivå. Detta klargörs även i den vägledning Naturvårdsverket gett i samband med framtagandet av miniminivå för varg (NV-03231-15, PM från 4 juni 2018).

² Regeringens proposition *En hållbar rovdjurspolitik* (Prop. 2012/13:191)

³ Naturvårdsverket, 2019. Skrivelse angående utebliven delegering av licensjakt efter varg till samtliga länsstyrelser

⁴ <https://www.slu.se/globalassets/ew/org/centrb/vsc/vsc-dokument/inventering/nya-vargindivider-v8-2020.pdf>

Länsstyrelsen
Jämtlands län

Beslut

Datum
2020-02-24

Diarienummer
218-1489-2020

Miniminivån är ett regionalt riktvärde som anges för respektive län och rovdjursförvaltningsområde i syfte att fördela en rovdjursarts referensvärde för gynnsam bevarandestatus över landet. I det fall ett enskilt län inte uppnår sin miniminivå är det fortfarande möjligt att arten uppnår gynnsam bevarandestatus på nationell nivå, och därmed inom sitt naturliga utbredningsområde. Detta eftersom arten kan förekomma i större utsträckning än den beslutade miniminivån inom olika län i Sverige.

Länsstyrelsen bedömer vidare att skydds jakt efter två vargar i det aktuella området inte riskerar att allvarligt försvåra eller förhindra upprätthållandet av gynnsam bevarandestatus för vargen som art inom sitt naturliga utbredningsområde på nationell nivå.

ANNAN LÄMPLIG LÖSNING

Den skadeförebyggande metod som normalt fungerar bäst mot rovdjursangrepp är att hålla väl samlade renhjordar. Varg jagar med en metod som innebär att renhjordarna skingras och sprids över en stor yta vilket kan omöjliggöra samling och därmed möjligheten att genomföra andra lämpliga lösningar när den allvarliga skadan väl skett.

Andra alternativa metoder som diskuterats är:

Låta renarna beta på annan plats

Bakgrunden till de nya betesavtalen som samebyn har för området är att samebyn under en lång period har haft problem med minskande betesmarker till följd av exempelvis exploatering och pågående skogsbruk. Det för detta beslut aktuella området är numera ordinarie renbete.

Tidigare år har vinterbetesgruppen betat i ett område mellan Börtnan och Storsjö kapell. Redan under fjolåret var betet dåligt vilket märktes särskilt genom att renhjorden fragmenterades och i mindre grupper avvek från det tänkta betesområdet. Detta är ett fenomen som uppstår när renarna behöver uppsöka nytt bete för att inte svälta.

Samebyn har själva uppskattat att de hade kunnat nyttja det tidigare använda området under åtminstone en tid av vintern men detta är inte längre möjligt. En intilliggande samebys renar vandrade ner tidigt från fjället under hösten då det kom snö och området har redan betats ner. Området håller nu inte tillräckligt med bete för att kunna användas som vinterbete ens en kortare period för den aktuella vintergruppen. I det fall vintergruppen släpps i det området riskerar en stor mängd renar att svälta ihjäl. Övriga vinterbetesområden inom samebyns marker används redan av andra vintergrupper. Dessa marker är också hårt belastade av mångårigt bete samt i vissa delar obrukbara till följd av bränder under sommaren 2018.

Mota bort eller flytta vargarna

De vargar som Länsstyrelsen bedömer berörs av beslutet ingår med stor sannolikhet i vargreviret Krokvattnet. Reviret har varit besatt sedan vintern 2015/16 och Länsstyrelsen bedömer att det inte är rimligt att vare sig försöka mota bort eller flytta vargar som ingår i reviret då de är att bedöma som stationära och förväntas återvända. Länsstyrelsen anser heller inte att det är försvarbart att mota vargar under de

Länsstyrelsen
Jämtlands län

Beslut

Datum
2020-02-24

Diarienummer
218-1489-2020

förutsättningar som finns i området. För att om möjligt nå effektivitet vid en motning krävs att vargarna aktivt jagas en längre sträcka bort från området. Vintern har inte gynnat skoterföret och att kunna mota en varg under dessa förhållanden bedöms inte möjligt.

Hålla renarna i hägn och utfodra genom hela vintern

Det är möjligt att hålla renar och fodra dem i hägn under en kortare tid men det är inte att anse som en långsiktig lösning. De för detta beslut berörda renarna har under december 2019 stått i hägn och blev då i väldigt dåligt skick av detta innan de släpptes ut på vinterbetet.

Kostnaden för foder och underhåll av hägn är omfattande och vintertid är det särskilt problematiskt att tillgodose renarnas behov av vätska. Vatten i sådan mängd som krävs är svårt att distribuera i ett hägn med runt 1000 renar och vid de väderförhållanden som råder, med vinter och minusgrader, fryser också vattnet om det skulle vara möjligt att transportera ut vatten. Renarna kan istället för vatten äta snö men kräver omkring 3,5 kg snö per ren och dygn. Det kräver orimligt stora insatser att samla ihop och distribuera sådan mängd snö varje dag under en lång tid.

I de fall renarna inte får i sig tillräckligt med vätska riskerar de att dö till följd av förstoppningsliknande tillstånd. Detta har redan hänt under den period renarna hållits i hägn innan de flyttades till vinterbetet. Renarna mår heller inte bra av att stå i hägn under lång tid då risken för andra sjukdomar och parasitangrepp är överhängande.

Detta hände i den berörda renhjorden och flera renar behövde behandlas av veterinär efter tiden i hägn. Det bedöms vara av yttersta vikt att renarna kan fortsätta beta som planerat under vintern.

Ökad bevakning

Vintergruppen bevakas redan i den utsträckning som är resursmässigt möjligt. Nattetid, då de flesta jaktförsök av varg genomförs, är det också oerhört svårt att upptäcka och avvärja ett pågående angrepp, varför effekten av ökad bevakning och närvaro vid hjorden har begränsad, om någon, effekt. Det är bland annat också vid denna bevakning som spår och jaktförsök från vargar upptäcks.

Som tidigare beskrivits är vargnärvaro i en renhjord att likna vid en explosion – renarna flyr snabbt och långt på kort tid. Följden av detta blir att renarna inte går att samla på det sätt som skulle vara nödvändigt för effektivt genomförande av eventuella skyddsåtgärder.

Mot bakgrund av detta bedömer Länsstyrelsen att det saknas annan lämplig lösning.

BESLUTETS OMFATTNING OCH VERKSTÄLLIGHET

Länsstyrelsen bedömer att allvarlig skada är pågående och att skyddsjakten bör verkställas så snart som möjligt.

Länstyrelsen
Jämtlands län

Beslut

Datum
2020-02-24

Diarienummer
218-1489-2020

LÄNSSTRELSENS SAMMANTAGNA BEDÖMNING

Länstyrelsens bedömning är att vintergruppens pågående och allvarliga skada, samebyns övergripande höga förlustsiffror i förhållande till den beslutade toleransnivån och de sannolikt långsiktiga effekterna av den skada vargarna orsakar väger tyngre än risken att försvåra eller förhindra upprätthållandet av gynnsam bevarandestatus hos vargen som art i dess naturliga utbredningsområde.

Information

Jakt som inte följer angivna villkor sker utan stöd av detta beslut och i strid med fredningsbestämmelserna i 3 § jaktlagen (1987:259). Straffbestämmelserna för jaktbrott återfinns i 43 och 44 §§ samma lag.

Länstyrelsen erinrar om 22 § jaktförordningen där det framkommer att ett skjutvapen som förvaras i ett motordrivet fortskaffningsmedel inte får ha ammunition i vapnets patronläge eller magasin.

Länstyrelsen erinrar om att skyddsjakten enligt 27 § jaktlagen ska bedrivas på ett sådant sätt att viltet inte utsätts för onödigt lidande och så att människor och egendom inte utsätts för fara.

Delaktiga i beslutet

Detta beslut har fattats av fält- och viltchef [REDACTED] efter föredragande av vilthandläggare [REDACTED]. I den slutliga handläggningen har även fältsamordnare [REDACTED] deltagit.

[REDACTED]
Fält- och viltchef

[REDACTED]
Vilthandläggare

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.

Bilaga 1. Hur beslutet kan överklagas

Bilaga 2. Karta över jaktområde

Sändlista

Tåssåsens sameby
Naturvårdsverket
Polisen
Statens Veterinärmedicinska Anstalt
Skandulv
Viltförvaltningsdelegationen i Jämtlands län
Länstyrelsen Gävleborg

Så här hanterar vi dina personuppgifter

Information om hur vi hanterar dessa hittar du på www.lansstyrelsen.se/dataskydd.

Länsstyrelsen
Jämtlands län

Beslut

Datum
2020-02-24

Diarienummer
218-1489-2020

Bilaga 1, hur beslutet kan överklagas

Du kan överklaga beslutet

Om du inte är nöjd med Länsstyrelsens beslut, kan du skriftligen överklaga beslutet hos förvaltningsrätten. Observera att du ska skicka eller lämna överklagandet till Länsstyrelsen i Jämtlands län, 831 86 Östersund. Du kan även skicka in överklagandet via e-post till jamtland@lansstyrelsen.se. Det ska du göra därför att Länsstyrelsen måste pröva om överklagandet har kommit in i rätt tid, innan det skickas vidare till förvaltningsrätten.

Tiden för överklagande

Ditt överklagande måste ha kommit in till Länsstyrelsen inom tre veckor från den dag du fick del av beslutet. Om det kommer in senare kan överklagandet inte prövas. I ditt överklagande kan du be om att få ytterligare tid till att utveckla dina synpunkter och skälen till att du överklagar. Sedan är det förvaltningsrätten som beslutar om tiden kan förlängas eller inte. Om någon annan part överklagar beslutet, till exempel en kommun eller annan myndighet, är tiden tre veckor från det datum som står på beslutet.

Ditt överklagande ska innehålla:

- vilket beslut som överklagas, beslutets datum och diarienummer
- hur du vill att beslutet ska ändras
- varför du anser att Länsstyrelsens beslut är felaktigt

Skriv också följande uppgifter, om du inte tidigare lämnat dem:

- personnummer, adress till bostaden, telefonnummer där du kan nås, eventuellt övriga uppgifter som behövs för att man ska kunna skicka handlingar till dig

Om du har handlingar eller annat som du anser stöder din uppfattning, bör du skicka med kopior på dessa.

Ombud

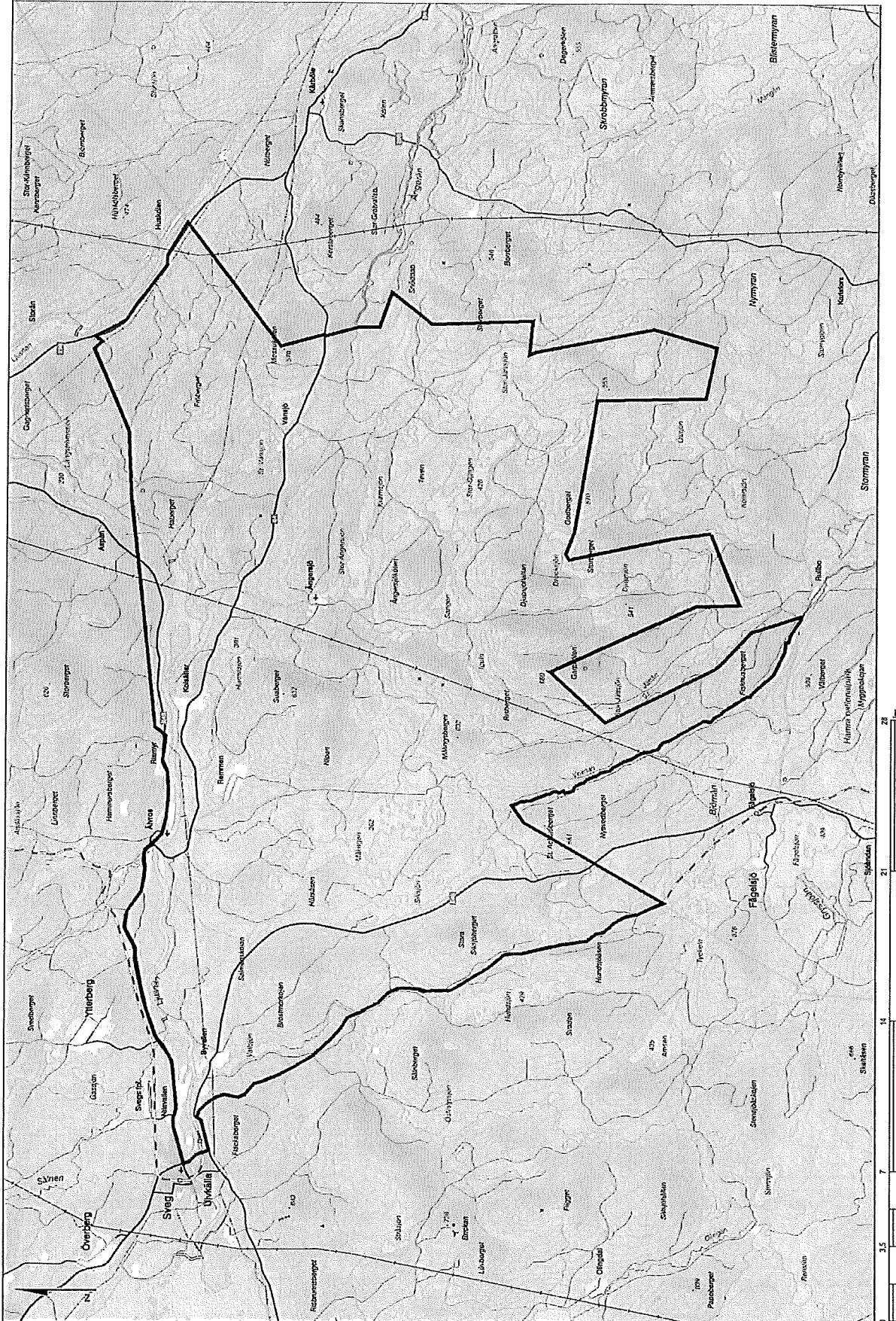
Du har rätt att anlita ett ombud för att sköta överklagandet åt dig. I så fall ska ombudet underteckna skrivelsen, bifoga en fullmakt i original från dig samt uppge sitt namn, adress och telefonnummer.

Ytterligare upplysningar

Behöver du veta mer om hur du ska göra, går det bra att ringa till Länsstyrelsen, telefon 010 - 225 30 00. Fråga efter den som varit föredragande i beslutet.

Bilaga 2, karta över jaktområde

Hur man överklagar

FR-03

Vill du att beslutet ska ändras i någon del kan du överklaga. Här får du veta hur det går till.

Överklaga skriftligt inom 3 veckor

Tiden räknas oftast från den dag som du fick del av det skriftliga beslutet. I vissa fall räknas tiden i stället från beslutets datum. Det gäller om beslutet avkunnades vid en muntlig förhandling, eller om rätten vid förhandlingen gav besked om datum för beslutet.

För part som företräder det allmänna (till exempel myndigheter) räknas tiden alltid från beslutets datum.

Observera att överklagandet måste ha kommit in till domstolen när tiden går ut.

Vilken dag går tiden ut?

Sista dagen för överklagande är samma veckodag som tiden börjar räknas. Om du exempelvis fick del av beslutet måndagen den 2 mars går tiden ut måndagen den 23 mars.

Om sista dagen infaller på en lördag, söndag eller helgdag, midsommarafton, julafton eller nyårs-afton, räcker det att överklagandet kommer in nästa vardag.

Så här gör du

1. Skriv förvaltningsrättens namn och målnummer.
2. Förklara varför du tycker att beslutet ska ändras. Tala om vilken ändring du vill ha och varför du tycker att kammarrätten ska

ta upp ditt överklagande (läs mer om prövningstillstånd längre ner).

3. Tala om vilka bevis du vill hänvisa till. Förklara vad du vill visa med varje bevis. Skicka med skriftliga bevis som inte redan finns i målet.
4. Lämna namn och personnummer eller organisationsnummer.
Lämna aktuella och fullständiga uppgifter om var domstolen kan nå dig: postadresser, e-postadresser och telefonnummer.
Om du har ett ombud, lämna också ombudets kontaktuppgifter.
5. Skicka eller lämna in överklagandet till förvaltningsrätten. Du hittar adressen i beslutet.

Vad händer sedan?

Förvaltningsrätten kontrollerar att överklagandet kommit in i rätt tid. Har det kommit in för sent avvisar domstolen överklagandet. Det innebär att beslutet gäller.

Om överklagandet kommit in i tid, skickar förvaltningsrätten överklagandet och alla handlingar i målet vidare till kammarrätten.

Har du tidigare fått brev genom förenklad delgivning kan även kammarrätten skicka brev på detta sätt.

Prövningstillstånd i kammarrätten

När överklagandet kommer in till kammarrätten tar domstolen först ställning till om målet ska tas upp till prövning.

Kammarrätten ger prövningstillstånd i fyra olika fall.

- Domstolen bedömer att det finns anledning att tvivla på att förvaltningsrätten dömt rätt.
- Domstolen anser att det inte går att bedöma om förvaltningsrätten dömt rätt utan att ta upp målet.
- Domstolen behöver ta upp målet för att ge andra domstolar vägledning i rättstillämpningen.
- Domstolen bedömer att det finns synnerliga skäl att ta upp målet av någon annan anledning.

Om du *inte* får prövningstillstånd gäller det överklagade beslutet. Därför är det viktigt att i överklagandet ta med allt du vill föra fram.

Vill du veta mer?

Ta kontakt med förvaltningsrätten om du har frågor. Adress och telefonnummer hittar du på första sidan i beslutet.

Mer information finns på www.domstol.se.